

Bättre konsekvensutredningar (Ds 2022:22)

Kommittén för teknologisk innovation och etik (Komet) har regeringens uppdrag att, med en tvärssektoriell ansats, främja policyutveckling som bidrar till att skapa goda förutsättningar för såväl stärkt konkurrenskraft som ett inkluderande, tryggt, säkert och effektivt nyttjande av nya lösningar, applikationer och tjänster i samhället. Komet ska bland annat verka för ökat samarbete i syfte att påskynda arbetet med policyutveckling inom vissa utpekade, prioriterade områden såsom näringslivets klimatomställning och digitala strukturomvandling.

Komet har getts möjlighet att yttra sig över rubricerad promemoria från Finansdepartementet. Utifrån inriktningen för Komets uppdrag lämnas här några övergripande kommentarer på vissa av förslagen (i avsnitten 6.3.1, 6.3.2 och 6.5) med bärighet på kommittéväsendet.

Problem- och behovsbilderna i promemorian överensstämmer i stort med resultatet från Komets datainsamling och analysarbete, som promemorian också hänvisar till.¹

Komet delar uppfattningen i promemorian om att arbetet med att ta fram bredare samhällsekonomiska analyser behöver förstärkas, särskilt i de fall där kommittédirektiv utgör en beställning av viss lagstiftning snarare än direktiv till en utredning i egentlig mening.

---

¹ Komet beskriver 2021:06, *Teknik och regler – problem och kunskap*. Inom ramen för Komets arbetsprojekt "Teknik och regelutveckling i takt" (2021) genomförde kansliet tolv strukturerade samtal med tjänstepersoner i fem statliga myndigheter, inklusive två departement inom Regeringskansliet, tre offentliga utredningar, Regelrådet, och Näringslivets regelnämnd, det vill säga aktörer som omfattas av rättsliga krav på att genomföra eller granska konsekvensutredningar, samt stödja i konsekvensutredningsarbetet.

Samtidigt instämmer Komet i bedömningen att det är viktigt att det inte används mer resurser för en konsekvensutredning än vad som är motiverat utifrån omfattningen på förslagen som ska lämnas. Denna proportionalitetsprincip bör komma till tydligt uttryck, inte bara i författningstexten utan även i de stödande åtgärder i form av riktlinjer, vägledningar och utbildnings- och handledarinsatser som föreslås i promemorian.

Konsekvensutredningar bör fokuseras på konkreta utfall. För att utredningsarbetet inte ska bli onödigt resurskrävande bör det av riktlinjer och vägledningar framgå att kravet på att konsekvensutreda alternativa förslag (7 § 3 i den föreslagna, nya förordningen) inte omfattar förslag som är teoretiska möjliga men inte särskilt realistiska.

Av samma anledning kan övervägas att även fortsättningsvis – och i stället för den föreslagna utvidgningen av obligatoriska samhällsområden som ska beaktas (8 § 1 st. 2 i den nya förordningen) – använda den nuvarande möjligheten att vid behov, i kommittédirektivet, ange att konsekvensutredningen ska omfatta även analyser av vissa specifika områden, såsom minskade eller ökade utsläpp eller upptag av växthusgaser i Sverige respektive i utlandet (jfr promemorians konsekvensutredning, s. 118).

En uppräknig av obligatoriska samhällsområden för konsekvensanalyser riskerar dessutom att på sikt utvidgas ytterligare. Det går att motivera att även andra områden är av stor generell samhällsekonomisk betydelse och att regelreformer bör analyseras med beaktande av exempelvis offentlig förvaltningens digitalisering, företagets innovationsförmåga, Sveriges möjligheter att uppnå hållbarhetsmålen, eller andra etiska aspekter. Detaljerade och utökade krav i regelverket (t.ex. att ”beräkna” kostnader i stället för att ”ange” eller ”beskriva” dem) kan medföra risk att tillräckligt fokus inte kan läggas på mer relevanta konsekvenser för de förslag som lämnas.

Komet har i sitt eget utredningsarbete kunnat konstatera att i en tid med en accelererande teknikutveckling behöver regelutvecklingsarbetet ske i en mer adaptiv, det vill säga återkopplande, eller cirkulär process. En sådan process är framåtblickande och bygger på löpande uppföljningar, till skillnad från regelutvecklingsarbete som sker i ett linjärt förlopp (SOU 2022:68 s. 76–77).

Komet instämmer således i den bedömning som görs i promemorian om att det är angeläget att knyta utformningen av offentliga beslut till utvärderingen av desamma. På så sätt skapas förutsättningar att få kunskap om åtgärder

och reglers konsekvenser, vilket stärker förutsättningarna att ta fram ändamålsenliga och kostnadseffektiva förslag. Enligt Komet bör dock viss flexibilitet gälla avseende det föreslagna, nya kravet på ”en beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget eller beslutet kan utvärderas” (8 § 1 st. 5 i den nya förordningen). Det är rimligt att kravet står i proportion till omfattningen av de utredningsförslag som lämnas och gäller till exempel inom områden som kännetecknas av hög innovationstakt och där det finns behov av ökad kunskapsöverföring mellan offentliga aktörer såväl som mellan offentliga och privata aktörer.

Komet ser positivt på förslagen om metodutveckling, vägledning, utbildning i arbetet med konsekvensutredningar (avsnitt 6.5 i promemorian).

Inom kommittéväsendet finns i dagsläget inga eller endast begränsade förutsättningar för att bygga upp strukturell kompetens för och erfarenhet av att ta fram konsekvensutredningar. Vägledningar, riktlinjer och annat stöd kan därför göra förhållandevis stor nytta. Komet önskar framhålla att det är nödvändigt med en nära samverkan mellan Ekonomistyrningsverket och utpekade myndigheter i arbetet med att ta fram en ändamålsenlig vägledning.

För att uppnå målen med de lämnade förslagen är det av avgörande betydelse att tillräcklig resurstillförsel säkerställs. Komet, som är förespråkare av försöksverksamhet, välkomnar att den föreslagna uppsökande handledningsinsatsen genomförs som ett tidsbegränsat försök, som därefter utvärderas. Sett till behovet av kompetenshöjning inom ramen för försöksverksamheten framstår dock, enligt Komet, resurstillskottet om 1–2 års arbetskrafter för Ekonomistyrningsverket som alltför lågt.

Avslutningsvis vill Komet framföra att det även är önskvärt med en större blandning av kompetenser i statliga utredningars sekretariat. Av den tidigare nämnda datainsamlingen som gjordes av Komet framkom att det finns en upplevelse av kunskapsobalans mellan teknik- och regelutvecklare, vilket är till nackdel inte minst för kvaliteten i konsekvensutredningar.² Av bland annat denna anledning har Komet föreslagit att ett det genomförs ett försök med kompetensdelning inom kommittéväsendet.

---

² Komet beskriver 2021:06, *Teknik och regler – problem och kunskap*. Uppfattningen om bristande kunskap och relevant erfarenhet får ses mot bakgrund av att inriktningen för den genomförda datainsamlingen var Komets fokusområden (digital strukturomvandling, klimatomställning och hälsa) samt innovation och en ansvarsfull teknikutveckling.

Förenklat beskrivet innebär det förslaget att ett antal parallellt pågående utredningar samsas om bland annat personella resurser i syfte att bredda sekretariatens kompetens inom områden som teknik, innovation, samhälls-ekonomisk analys, designmetodik, kommunikation eller projekt- och processledning. Det kan även handla om att samsas om tillgången till digitala verktyg såsom enkätverktyg och sociala kanaler (SOU 2022:68 s. 126–132).

Jon Simonsson

Kommittéordförande